

Dezvoltarea și îmbunătățirea sectorului de microfinanțare și economie socială pentru viitor **Analiza decalajelor - ROMÂNIA**

Introducere

În prezent, nu există în România o definiție specifică pentru microfinanțare, reglementată printr-o lege în vigoare. Prin urmare, conform Asociației Române de Microfinanțare, definiția UE¹ este în general acceptată de acest sector și de actorii implicați în domeniu.

În România, microfinanțarea a început să se dezvolte la începutul anilor 2000, odată cu creșterea numărului de ONG-uri și de instituții de microfinanțare care oferă servicii financiare pentru mici antreprenori, fermieri și alte categorii de persoane care nu au acces la credite bancare tradiționale.

Există mai multe instituții de microfinanțare, atât ONG-uri, cât și instituții private, care oferă servicii financiare pentru diverse categorii de persoane, inclusiv antreprenori, fermieri, femei și tineri care doresc să își deschidă propria afacere. În plus, există și programe de finanțare prin

¹ Propunere de REGULAMENT AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI privind Fondul Social European Plus (FSE+) – Mai 2018 (pagina 26):

„Microfinanțarea include garanții, microcredite/împrumuturi mici, capital propriu și cvasi-capital, însoțite de servicii de sprijin pentru înființarea și dezvoltarea afacerilor, furnizate sub formă de consiliere individuală, formare și orientare, oferite persoanelor și microîntreprinderilor care întâmpină dificultăți în accesarea serviciilor financiare în scopuri profesionale și/sau pentru finanțarea activităților generatoare de venituri.”

fonduri europene, care au fost create pentru a stimula dezvoltarea economiei locale și a regiunilor mai puțin dezvoltate.

Conceptul de economie socială a câștigat în România o importanță tot mai mare în ultimii ani, fiind recunoscut ca un instrument important pentru promovarea dezvoltării durabile și a incluziunii sociale. În România, economia socială este recunoscută oficial ca o formă distinctă de economie prin Legea nr. 219/2015 privind economia socială, care definește economia socială drept "toate activitățile economice organizate în mod democratic, bazate pe calitatea de membru și participarea liberă a membrilor, menite să răspundă nevoilor și aspirațiilor acestora și/sau ale comunității în care își desfășoară activitatea, printr-un proces de producție, distribuție și/sau consum, care implică o formă de proprietate colectivă, cooperativă sau asociativă, precum și alte forme de organizare non-profit".

În prezent, economia socială din România este formată dintr-o varietate de organizații, inclusiv cooperative, asociații, fundații și întreprinderi sociale. Aceste organizații funcționează în diverse sectoare, cum ar fi producția de alimente organice, servicii de sănătate și educație, turism rural, recuperarea și reciclarea deșeurilor. De asemenea, există inițiative locale care promovează economia socială prin proiecte comunitare, cum ar fi grădinile urbane și producția locală de alimente.

Legea privind Instituțiile Financiare Non-bancare nr. 93/2009², adoptată de Parlamentul României în mai 2009, împreună cu legislația secundară emisă de Banca Națională a României, constituie cadrul legal actual pentru toate activitățile financiare desfășurate de instituțiile financiare nebancare de leasing, ipotecare, credit de consum, factoring și microfinanțare.

Cadrul de reglementare este în general flexibil, fără restricții privind expansiunea geografică, investițiile străine sau limitele dobânzii. În plus, nu există cerințe de depozit, iar transparența în stabilirea costurilor și protecția clienților sunt subliniate. Cerințele de capital pentru instituțiile financiare nebancare care desfășoară activități de microcreditare este stabilită la doar 200.000 de euro.

În acest context legal, competiția în sectorul financiar s-a intensificat, în beneficiul consumatorilor. O gamă completă de servicii financiare este disponibilă, de la investiții pe termen lung la capital de lucru pe termen scurt, linii de credit, împrumuturi punte pentru cofinanțarea proiectelor finanțate prin granturi, factoring și sprijin pentru dezvoltarea afacerilor, toate oferite prin mijloace tradiționale sau platforme fintech.

Este important de menționat că, în ciuda provocărilor generate de pandemie, sectorul microfinanțării din România a cunoscut o creștere semnificativă³ între 2019 și 2023. Portofoliul de microcredite a crescut cu 81%, iar numărul de clienți activi cu 9%. Această creștere a fost determinată în principal de creșterea cu 113% a cererii de servicii de microfinanțare destinate

² <https://www.bnr.ro/Instituti-financiare-nebancare-2065.aspx>

³ Evaluarea comparativă a microfinanțării în România, 2019-2023, Un raport al Asociației Române de Microfinanțare; <https://amf.org.ro/benchmarking-microfinance-in-romania-2019-2023-overview/>

activităților generatoare de venituri, alături de disponibilitatea resurselor financiare și a garanțiilor din partea investitorilor sociali și a programelor finanțate de UE, precum EaSI și InvestEU.

În aceeași perioadă, numărul personalului din instituțiile de microfinanțare a crescut cu 30%, menținându-se o productivitate de peste 100 de clienți per angajat. Este de așteptat ca productivitatea să crească accelerat în următorii ani datorită digitalizării proceselor financiare introduse în 2018 și a dezvoltării de succes a instituțiilor de microfinanțare bazate pe fintech.

Cu toate acestea, economia socială este o formă în continuare relativ nouă de activitate economică în România și nu a fost adoptată pe deplin de toți actorii economici. În plus, există încă multe obstacole în calea dezvoltării economiei sociale în România, inclusiv lipsa de finanțare, legislația inadecvată și lipsa de conștientizare și sprijin din partea autorităților publice.

În acest context, trebuie subliniat proiectul MICROFUTURE, care reprezintă o acțiune concretă a unei instituții publice române, una strategică și inovatoare.

Proiectul MICROFUTURE (finanțat prin programul Interreg Europe) își propune să folosească învățarea și schimbul de expertiză interregionale pentru a îmbunătăți cadrul de politici publice care sprijină microfinanțarea ca instrument pentru dezvoltarea economiei sociale în Europa. Proiectul MICROFUTURE – „Microfinanțare sustenabilă pentru incluziunea socială” – se concentrează pe învățarea și schimbul de experiență interregionale pentru a stimula dezvoltarea economică și socială în comunități, crescând oportunitățile de pe piața muncii pentru persoanele vulnerabile și pentru microîntreprinderi.

Instituția publică care conduce proiectul este Organismul Intermediar Regional pentru Programele Europene de Capital Uman din Regiunea București-Ilfov (partener principal). Printre partenerii de proiect se numără instituții publice din Italia (Municipalitatea Metropolitană Bologna), Slovenia (Centrul pentru Dezvoltarea „Inimii” Sloveniei), Suedia (Regiunea Örebro) și Franța (Departamentul Seine-Saint-Denis), cu Fundația Yunus, fondată de Muhammad Yunus, pionier al microfinanțării și laureat al Premiului Nobel pentru Pace (2006), în calitate de partener consultativ.

Raportul de analiză teritorială⁴, realizat în 2024 ca parte a proiectului MICROFUTURE, a prezentat situația actuală din 2023, în România, în ceea ce privește sectorul de microfinanțare pentru economie socială și inovație socială, impactul acestora asupra dezvoltării economice și sociale naționale, provocările și oportunitățile, precum și recomandări de îmbunătățire.

Unele dintre concluziile raportului au relevat puncte slabe în domeniul microfinanțării în România: cadrul legislativ este un factor limitativ, iar întreprinderile sociale nu beneficiază de sprijin suficient din partea autorităților publice centrale și locale, printre altele. Accesul la finanțare a fost identificat ca factor-cheie în construirea ecosistemelor pentru întreprinderi sociale. Există o lipsă de înțelegere și de cunoștințe de bază în rândul creditorilor cu privire la riscurile și rentabilitatea asociate cu investițiile în întreprinderile sociale. Prin urmare, puțini

⁴ https://www.oirbi.ro/wp-content/uploads/2023/12/MICROFUTURE_RAPORT_ANALIZA_TERITORIALA_ROMANIA_RO.pdf

finanțatori sunt dispuși să parieze pe ele. Există diverse probleme în legătură cu întreprinderile sociale care le limitează accesul la finanțare, una dintre acestea fiind necesitatea de a dezvolta abilități adecvate pentru construirea de afaceri sustenabile și scalabile.

Această analiză își propune să exploreze modalități și strategii prin care diferitele obstacole întâmpinate de diferiții actori implicați pot fi abordate, deschizându-se astfel drumul către posibile soluții, care să includă cooperarea și co-crearea.

1) Promovarea modelelor colaborative în economia socială

1.1 Metode de consolidare a modelelor colaborative de afaceri în sectorul economiei sociale și al microfinanțării

(În regiunea/țara dumneavoastră, care sunt metodele și strategiile implementate pentru a consolida modelele colaborative de afaceri în sectorul economiei sociale și al microfinanțării? Vă rugăm să oferiți câteva exemple relevante în contextul analizei.)

Dialogul cu actorii implicați din cadrul proiectului a relevat că un model colaborativ solid trebuie să implice mari întreprinderi, IMM-uri și startup-uri. Astfel, pentru a consolida modelele colaborative de afaceri din economia socială și sectorul de microfinanțare din România este esențială o abordare multifacetată. Există câteva strategii și domenii-cheie pe care trebuie să ne concentrăm pentru a stimula impactul social sustenabil și pentru a promova dezvoltarea economică incluzivă.

- **Îmbunătățirea sprijinului politic și stabilirea unui cadru de reglementare robust**
Guvernele și factorii de decizie politică ar trebui să creeze un mediu favorabil pentru creșterea finanțării sociale și a modelelor colaborative de afaceri. Aceasta presupune dezvoltarea unor politici care să ofere stimulente, recunoaștere și protecție legală pentru întreprinderile sociale și instituțiile de microfinanțare. Un cadru de reglementare clar și bine definit poate oferi stabilitate și încuraja mai mulți participanți să se implice în respectivele sectoare, asigurând funcționarea eficientă și transparentă a acestora, promovând în același timp binele social.
- **Investiții în construirea capacităților și în punerea la dispoziție a unor programe de formare cuprinzătoare**

Este esențial să dezvoltăm abilitățile și competențele antreprenorilor sociali, a instituțiilor de microfinanțare și a altor actori implicați din acest sector. Prin punerea la dispoziție de inițiative de formare și construire a unor capacități specifice, actorii implicați pot dobândi cunoștințele necesare pentru a-și îmbunătăți eficiența operațională, gestionarea financiară și evaluarea impactului social. Dotarea lor cu instrumentele necesare, competențele tehnice și cunoștințele strategice va facilita navigarea prin provocările complexe ale peisajului finanțării sociale și va contribui la amplificarea impactului acestora.

- **Încurajarea formării de parteneriate și alianțe**

Colaborarea este cheia succesului pentru modelele de finanțare socială. Încurajarea formării de parteneriate și alianțe între diverși actori – precum agenții guvernamentale, companii din sectorul privat, organizații non-guvernamentale și instituții internaționale – va permite reunirea resurselor, schimbul de cunoștințe și abordarea provocărilor comune. Parteneriatele pot ajuta la acoperirea deficitelor de finanțare, tehnologie și competențe, consolidând astfel întregul ecosistem. De asemenea, colaborarea încurajează inovația și asigură o abordare mai coordonată în rezolvarea problemelor sociale și de mediu.

- **Dezvoltarea și standardizarea instrumentelor de evaluare și raportare a impactului**

Pentru a asigura succesul întreprinderilor sociale și al instituțiilor de microfinanțare este esențial să implementăm instrumente și metodologii standardizate pentru evaluarea impactului social și a performanței financiare. Acest lucru ar permite o raportare mai transparentă și mai precisă, permițând actorilor implicați să țină sub observație propria contribuție socială și ecologică. Măsurarea impactului nu numai că ajută organizațiile să își îmbunătățească operațiunile, dar sporește și credibilitatea și încrederea în rândul investitorilor, a beneficiarilor și altor parteneri. Investițiile în sector vor fi încurajate odată cu un sistem de evaluare fiabil atât pentru randamentul social, cât și pentru cel financiar.

- **Creșterea gradului de conștientizare și consolidarea activităților de advocacy pentru finanțarea socială și modelele colaborative de afaceri**

Este esențial să facem actorii implicați să conștientizeze potențialul finanțării sociale și al modelelor colaborative de afaceri pentru abordarea provocărilor sociale și de mediu. Eforturile de advocacy ar trebui să vizeze sporirea gradului de înțelegere publică a acestor concepte și să evidențieze beneficiile acestora pentru comunitățile locale, dar și pentru economie. Creșterea conștientizării poate atrage mai mulți actori interesați, inclusiv investitori, factori de decizie politică și consumatori, care pot să nu fie familiarizați cu oportunitățile din economia socială. Campaniile eficiente de advocacy pot promova adoptarea soluțiilor de finanțare socială și pot impulsiona schimbările de politici necesare pentru a sprijini dezvoltarea acestora.

- **Bune practici în promovarea modelelor de colaborare în economia socială**

Există două programe importante în România, ambele coordonate de OIRBI, care facilitează colaborarea prin încurajarea parteneriatelor, oferirea de suport și asigurarea unei gestionări regionale eficiente, fără a mai menționa și valorile financiare alocate.

Primul program este **Programul de Educație și Ocupare 2021-2027 (PEO)**, care dispune de intervenții în valoare de 4,34 miliarde de euro, având ca scop îmbunătățirea

oportunităților pe piața muncii, promovarea antreprenoriatului și consolidarea sectorului economiei sociale.

Al doilea program este **Programul de Incluziune Socială și Demnitate (PIDS) 2021-2027**, cu fonduri europene alocate în valoare totală de 4,15 miliarde de euro, destinat susținerii incluziunii sociale a grupurilor vulnerabile.

În ambele programe, OIRBI joacă un rol esențial în promovarea colaborării prin facilitarea parteneriatelor, oferirea de suport și asigurarea unei gestionări regionale eficiente: promovând parteneriatele pentru a încuraja colaborarea între autoritățile guvernamentale, ONG-uri și grupuri comunitare, pentru a crea soluții cuprinzătoare pentru incluziunea socială, sau oferind orientare și formare organizațiilor pentru a le îmbunătăți capacitățile de implementare a proiectelor.

1.2 Importanța parteneriatelor și a colaborărilor între mari întreprinderi, IMM-uri și startup-uri

(Descrieți provocările și oportunitățile care pot apărea în urma parteneriatelor și colaborărilor între sectorul public și privat. Vă rugăm să explicați cum ar trebui exploatare punctele forte și diversele resurse disponibile în regiunea dumneavoastră prin intermediul colaborărilor transfrontaliere, a schimbul de cunoștințe și bune practici.)

În peisajul colaborărilor între diferite tipuri de întreprinderi, există mai multe provocări și oportunități care modelează dinamica parteneriatelor și a cunoștințelor comune.

Printre **provocări** se numără lipsa unei infrastructuri solide pentru parteneriate și dificultatea de a păși afară din „bulele” gata formate pentru a interacționa cu diverși actori implicați. De asemenea, există o nevoie stringentă de a conlucra cu autoritățile guvernamentale în vederea simplificării și armonizării reglementărilor legate de microfinanțare și economia socială. Schimbările frecvente de legislație sau de politici pot crea instabilitate, complicând și mai mult eforturile de colaborare.

În plus, diferențele de priorități și de cultură organizațională între marile întreprinderi, IMM-uri și startup-uri pot împiedica o colaborare eficientă, deoarece aceste entități operează adesea cu priorități și moduri de lucru distincte. Disparitatea de resurse și aversiunea față de risc joacă, de asemenea, un rol: având în vedere dimensiunea și structura lor organizațională, marile întreprinderi pot fi mai precaute, în timp ce startup-urile sunt în general mai dispuse să îmbrățișeze riscul și inovația.

În ciuda acestor provocări, există oportunități importante. Colaborarea între diverse tipuri de întreprinderi poate stimula inovația și creativitatea, deoarece se întâlnesc perspective și competențe diferite. De asemenea, poate îmbunătăți accesul pe piață pentru IMM-uri și startup-uri, oferindu-le canale de distribuție și baze de clienți mai largi, în timp ce marile întreprinderi obțin acces la produse, tehnologii și modele de afaceri inovatoare care sunt dezvoltate de entități mai mici. Punerea la comun a resurselor – inclusiv finanțarea, competențele, facilitățile și rețelele – poate ajuta toate părțile să își atingă obiectivele mai eficient și mai rentabil. În plus, încurajarea

colaborării duce la formarea unui ecosistem de afaceri vibrant, în care întreprinderile de toate dimensiunile pot prospera și își pot susține reciproc creșterea.

2) Susținerea startup-urilor din sectorul social

2.1 Startup-urile din sectorul social

(Vă rugăm identificați diferitele inițiative întreprinse pentru a sprijini startup-urile sociale)

În contextul românesc, microîntreprinderile au o importanță majoră ca piloni care susțin startup-urile sociale și există o nevoie de un ecosistem în care investitorii să fie bine informați, conștientizarea socială să fie apreciată, iar resursele educaționale să fie adaptate pentru a fortifica întreprinderile sociale emergente în primii lor ani de activitate.

În Strategia Guvernamentală 2014-2020, care vizează dezvoltarea sectorului IMM-urilor în România, Departamentul pentru IMM-uri, Mediul de Afaceri și Turism a identificat promovarea antreprenoriatului social ca un obiectiv strategic cheie. Proiectul de strategie pe 2014-2020, prezentat pentru consultare publică în mai 2014, include o propunere de a stabili un program finanțat național și internațional care să fie dedicat antreprenoriatului social. De asemenea, începând cu aprilie 2014, asociațiile, fundațiile, cooperativele și asociațiile agricole angajate în activități economice au fost clasificate drept IMM-uri, devenind astfel eligibile pentru finanțare Start-up și scheme Minimis.

De asemenea, Departamentul pentru IMM-uri, Mediul de Afaceri și Turism, devenit Direcția Generală Antreprenoriat și Finanțări pentru IMM (DGAFIMM), parte a Ministerului Economiei, Antreprenoriatului și Turismului, sprijină activ sectorul de afaceri din România. Aceasta colaborează cu organizații internaționale (Banca Mondială, UE, USAID, OECD) în proiecte legate de IMM-uri și mediul de afaceri, în același timp coordonând programele aferente. Direcția promovează dezvoltarea de hub-uri de afaceri, incubatoare, acceleratoare, hub-uri de inovație digitală, rețele de *business angels* și platforme de crowdfunding. Aceasta menține un dialog constant cu principalii actori implicați și cu entitățile public-private în efortul de a sprijini IMM-urile, în același timp conlucrând cu instituțiile de stat pentru îmbunătățirea cadrului legislativ pentru afaceri. De asemenea, viziunea declarată a direcției este ca, până în 2030, România să aibă un ecosistem antreprenorial și de afaceri competitiv, susținut de un cadru administrativ și de reglementare îmbunătățit. Acesta va constitui baza pentru încurajarea inițiativei private, promovarea dezvoltării durabile a companiilor române, creșterea exporturilor, internaționalizarea și atragerea de investiții străine în sectoarele cu valoare adăugată ridicată, contribuind astfel la creșterea economică durabilă și bunăstarea cetățenilor.

Programul Start-Up Nation a fost lansat în 2017 și a avut ca scop oferirea de mici granturi (44.000 de euro) pentru dezvoltarea IMM-urilor. În cadrul acestui program, orice tip de IMM era eligibil, inclusiv întreprinderile sociale, dacă îndeplineau anumite condiții specifice. Organizațiile eligibile trebuia să fie private și înființate nu mai devreme de ianuarie 2017, să se califice drept IMM-uri

conform legii și să beneficieze de mici granturi pentru dezvoltarea IMM-urilor: digitalizare, dezvoltare durabilă, inovație și formare antreprenorială, crearea de noi locuri de muncă.

InvestEU este un program lansat în 2022 pentru a acorda antreprenorilor și fermierilor din România acces la microfinanțare, proiect sprijinit printr-un parteneriat între Fondul European de Investiții și BT Mic, cea mai mare instituție de microfinanțare din România.

Fondul European de Investiții (FEI) a semnat acorduri cu cinci bănci pentru a sprijini întreprinderile mici și mijlocii (IMM-uri) din România. Seria de garanții directe neplafonate în valoare totală de 1 miliard de euro este susținută prin intermediul Compartimentul pentru România în cadrul programului InvestEU, finanțat prin Planul național de redresare și reziliență (PNRR) și reprezintă o acțiune ambițioasă care vizează creșterea durabilității și competitivității întreprinderilor din întreaga țară. Băncile **Banca Comercială Română, Banca Transilvania, CEC Bank, Raiffeisen Bank și ProCredit Bank** sunt parteneri bine cunoscuți ai FEI, implementând cu succes diverse mandate ale FEI în trecut, cum ar fi Inițiativa pentru IMM-uri România.

Datorită **Garanției pentru Sustenabilitate**, băncile partenere vor putea sprijini în continuare o transformare verde și sustenabilă a economiei, finanțând investițiile prietenoase cu mediul ale beneficiarilor finali. **Garanția pentru Competitivitatea IMM-urilor** va permite băncilor partenere să faciliteze accesul la finanțare pentru un spectru mai larg de companii și industrii, cu condiții de creditare care nu ar fi fost oferite în absența garanției.

Garanția FEI permite băncilor partenere să ofere condiții de finanțare îmbunătățite, cum ar fi rate mai mici ale dobânzilor, cerințe reduse de garanții și cerințe reduse de avans pentru împrumuturile de investiții. În plus, datorită garanției FEI, băncile pot oferi maturități mai lungi și volume de finanțare mai mari. De asemenea, pot sprijini anumite segmente excluse, cum ar fi startup-urile, care nu ar fi fost vizate fără această garanție.

Prima și cea mai importantă măsură de sprijin pentru crearea întreprinderilor sociale o constituie granturile acordate din fonduri europene. **Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane (POSDRU) 2007-2013**, finanțat de **Fondul Social European**, a alocat 429.153.699 euro entităților din economia socială. Aceste fonduri au fost acordate aproape exclusiv prin intermediul programelor de granturi start-up. De asemenea, ele au stimulat numeroase inițiative pentru dezvoltarea capacităților administrative (formare, programe de schimb, incubatoare etc.) și cercetare.

Programul Operațional Capital Uman (POCU) 2014-2020, de asemenea finanțat de **Fondul Social European**, a inclus măsuri pentru start-up-uri și antreprenori aspiranți, care au urmat cursuri de formare antreprenorială și profesională, au primit asistență pentru dezvoltarea planurilor de afaceri și, în cele din urmă, și-au depus dosarele pentru finanțare cu respectivele planuri de afaceri.

De asemenea, trebuie menționat că una dintre principalele surse de microfinanțare din România o reprezintă instituțiile financiare nebankare⁵, cum ar fi casele de ajutor reciproc sau companiile

⁵ [https://www.bnro.ro/Registrul-Institu%C8%9Biilor-Financiare-Nebancare-\(IFN\)-25292-Mobile.aspx](https://www.bnro.ro/Registrul-Institu%C8%9Biilor-Financiare-Nebancare-(IFN)-25292-Mobile.aspx)

de microfinanțare (de exemplu, Patria Credit, Raiffeisen Leasing IFN S.A., UniCredit Leasing Corporation IFN S.A., Fondul Național de Garantare a Creditelor pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii S.A. IFN S.A., Transilvania Leasing și Credit IFN S.A., Agricover Credit IFN S.A.). Acestea se specializează în oferirea de împrumuturi cu valoare mică și oferă sprijin financiar beneficiarilor care nu se califică pentru împrumuturile tradiționale.

În România, organizațiile non-guvernamentale și fundațiile oferă la rândul lor microfinanțare, având ca scop sprijinirea antreprenoriatului social și a inițiativelor cu impact pozitiv în interiorul comunităților. Aceste organizații oferă împrumuturi cu dobândă mică sau granturi pentru a sprijini dezvoltarea economică și socială. Iată câteva exemple: **Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile (FDSC)**, **Asociația pentru Dezvoltare Locală Durabilă (ADLD)**, **Asociația pentru Microfinanțare și Dezvoltare (AMID)**, **Fundația Româno-Americană** – ce oferă granturi pentru sectorul social în dezvoltarea economiei rurale, dezvoltarea prin tehnologie și inovație, implicare civică, **Lidl**- prin programul „Cu Apele Curate” oferă din 2019 granturi pentru ONG-urile care sunt interesate de soluții pentru biodiversitate, iar **Kaufland**, prin programul „În Stare de Bine”, pune la dispoziție 1 milion de euro pe piață pentru organizațiile non-guvernamentale din România.

De asemenea, există două mecanisme fiscale disponibile pentru antreprenorii sociali, subutilizate în România:

- **Comaniile cu scop lucrativ:** Acestea pot redirecționa 20% din impozitul pe profit (dar nu mai mult de 0,75% din cifra de afaceri, dacă cifra de afaceri depășește 1 milion de euro) sau impozitul pe venit (pentru microîntreprinderile cu o cifră de afaceri mai mică de 1 milion de euro) către un ONG la alegerea lor.
- **Angajații individuali:** Aceștia pot redirecționa până la 3,5% din impozitul pe venit către un ONG la alegerea lor, timp de până la doi ani consecutivi.

Platforma **Redirectioneaza.ro** estimează că, dacă toți angajații din România ar utiliza acest mecanism fiscal, peste 200 de milioane de euro ar putea fi redirecționați către sectorul social, pe baza salariului mediu brut din țară. De asemenea, platforma simplifică procesul, facilitând completarea documentației necesare pentru a utiliza acest instrument fiscal.

Din păcate, doar 8% din companiile românești și doar 34% din angajații individuali își redirecționează impozitele către organizații non-profit. O soluție la această problemă ar putea-o reprezenta o campanie națională de conștientizare a rolului jucat de sectorul antreprenoriatului social în rezolvarea unora dintre cele mai presante probleme sociale.

Inovația socială este sprijinită, de asemenea, prin proiecte de dezvoltare locală conduse de comunități, finanțate prin FSE 2014-2020, însă date privind impactul acestora nu sunt încă disponibile. **Mecanismul Financiar SEE și Norwegian 2014-2021** finanțează **Active Citizens Fund**, un program de finanțare dedicat organizațiilor non-guvernamentale, care este implementat în România între 2019 și 2024 și are o sumă alocată totală de 46 milioane de euro. Au fost organizate 11 apeluri pentru propuneri în 6 domenii de sprijinit.

2.2 Inițiative care sprijină start-up-urile sociale

(Care sunt inițiativele la care se poate recurge pentru a îmbunătăți ecosistemul microîntreprinderilor?) Câteva exemple relevante:

- *Rețeaua Europeană de Microfinanțare (EMN),*
- *European Venture Philanthropy Association (EVPA),*
- *Asociația de Microfinanțare din România⁶ (AFM).*

Aceste organizații pot facilita schimbul de experiență, ajutând regiunile să învețe din succesele și provocările uneia alteia.

Asociația de Microfinanțare din România⁷ (AFM) a fost înființată în noiembrie 2019, cu asistența și sprijinul proiectului **Centrul de Microfinanțare (MFC)**: „Rețelele de ONG-uri active la nivelul UE în promovarea incluziunii sociale și reducerea sărăciei sau în finanțarea microfinanțării și a întreprinderilor sociale.” Aceasta reunește 17 dintre principalii furnizori de microfinanțare din România.

Principalele obiective ale asociației sunt să reprezinte interesele comune ale instituțiilor românești de microfinanțare în relație cu actorii cheie ale sectorului, respectiv autoritățile de control și supraveghere la nivel local, regional, național, dar și internațional (în special instituțiile UE), să sprijine dezvoltarea serviciilor de microfinanțare oferite de membrii săi, să încurajeze impactul lor financiar și social de incluziune, recomandând cele mai bune practici și cele mai înalte standarde de comportament profesional și etic, să contribuie la educarea și dezvoltarea comunității de afaceri și a publicului în domeniul microfinanțării.

AFIN⁸ oferă soluții financiare alternative dedicate sectorului economiei sociale – împrumuturi, educație financiară, asistență specializată – și are o funcție duală: este o Instituție Financiară Nebancară (IFN) și o întreprindere socială într-un model integrat; peste 70% dintre membrii fondatori sunt implicați direct în economia socială.

Instituția își propune să îmbunătățească accesul la finanțare pentru afacerile cu impact social din România care au depășit stadiul de start-up și au nevoie de capital pentru a crește. Printre obiectivele-cheie ale AFIN, se numără:

- Construirea încrederii, din postura de partener de încredere pentru afacerile cu impact social.
- Oferirea de ghidaj specializat pe tot parcursul călătoriei antreprenoriale.
- Furnizarea atât de sprijin financiar, cât și non-financiar pentru antreprenorii sociali axați pe stimularea inovației sociale.

⁶ <https://amf.org.ro/>

⁷ <https://amf.org.ro/>

⁸ <https://www.afin.org.ro/?lang=ro>

- Creșterea bunăstării generale a comunității.

Prin sprijinirea acestor afaceri, respectivele devin motoare puternice ale schimbării sociale, creând locuri de muncă, integrând grupuri dezavantajate, crescând nivelul de venit pentru indivizi și comunități, promovând o societate mai incluzivă și echitabilă. **AFIN** își dorește să devină resursa principală pentru antreprenorii sociali care au nevoie de finanțare pentru proiecte sociale și de mediu, jucând un rol cheie în succesul acestora în cadrul economiei sociale. **AFIN** este dedicată investiției în oameni, idei și proiecte care să dezvolte în continuare economia socială, să promoveze incluziunea și să contribuie la reducerea sărăciei.

Un alt actor important este **Fondul Național de Garantare a Creditelor pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii⁹ (FNGCIMM) SA-IFN**, cea mai reprezentativă instituție financiară care operează în România. **FNGCIMM** sprijină accesul la finanțare pentru IMM-uri, precum și pentru alte categorii de beneficiari prevăzute în programele guvernamentale aflate în administrarea sa. **FNGCIMM** are acorduri operaționale cu toate instituțiile de credit care activează în România și colaborează cu asociații reprezentative de afaceri, de microcreditare, administrații locale și universități. Furnizorii de microfinanțare pot deveni jucători-cheie în economia socială dacă colaborează cu un fond de garantare puternic, cum este **FNGCIMM**, pentru a oferi produse financiare combinate cu granturi în așa fel încât să sprijine investițiile cu impact social în comunitățile subdezvoltate sau marginalizate.

ADV Romania¹⁰ reprezintă un grup de întreprinderi sociale interconectate: Fundația „Alături de Voi” România, UtilDeco, WISE.travel și JobDirect, care s-au dezvoltat de-a lungul timpului începând din 2002. Misiunea sa este de a promova și a dezvolta economia socială, dar și de a asigura incluziunea persoanelor cu dizabilități și a altor grupuri vulnerabile. În 2016, gruparea a fost declarată Antreprenorul Social al Anului în cadrul competiției internaționale **EY Entrepreneur Of The Year**. **ADV Romania** implementează programe atât la nivel național, cât și european, fiind bine-cunoscută ca un catalizator de resurse în domeniu, servind drept conexiune între Europa de Est și cea de Vest. **ADV** este unul dintre fondatorii **AFIN** – prima instituție financiară nebanară dedicată sectorului economiei sociale, înființată în aprilie 2022, cu 170 de acționari din România. În 2019, a devenit administrator de granturi ale **Fondului Social European (FSE)** pentru 42 de întreprinderi sociale înființate și dezvoltate în România. De asemenea, a dezvoltat un centru transfrontalier (RO-MD-UA) pentru economia socială și 4 laboratoare de inovație socială, alături de parteneri locali din Republica Moldova și Ucraina, pentru a dezvolta în continuare sectorul economiei sociale.

Ashoka¹¹ este cea mai mare organizație globală care promovează și sprijină antreprenoriatul social și inovația socială, clasată de **NGO Advisor** în primele 7 organizații non-guvernamentale din lume. Din 2017, **Ashoka** este prezentă și în România, unde își propune să contribuie la construirea

⁹ <https://www.fngcimm.ro/>

¹⁰ <https://alaturidevoi.ro/povestea-adv-romania/>

¹¹ <https://www.ashoka.org/ro-ro>

unei societăți în care fiecare cetățean să fie un factor de schimbare, capabil să ia măsuri creative pentru a rezolva problemele sociale. **Ashoka** este o rețea globală care încă din 1980 a dus o muncă de pionierat în domeniul antreprenoriatului social, prin sprijinirea indivizilor cu soluții sistemice îndrăznețe pentru probleme sociale majore.

Organizația globală identifică și sprijină antreprenorii sociali de frunte la nivel mondial, învățând din modelele lor inovatoare pentru a inspira o lume în care fiecare cetățean este un agent de schimbare și este prezentă în România din 2017. Abordarea lor se concentrează pe trei piloni strategici: **Antreprenoriatul Social** (selectând cei mai buni antreprenori sociali din întreaga lume, care generează schimbări sistemice prin soluții inovatoare la provocările sociale, culturale și de mediu presante), **Empatia și Tinerii Agenți de Schimbare** (promovând o mișcare pentru a transforma dezvoltarea tinerilor, punând accent pe empatie ca un element crucial pentru succes într-o lume care cere agenți activi de schimbare), **Organizarea pentru Schimbare** (construind o lume în care fiecare persoană poate genera impact, Ashoka promovează depășirea obstacolelor și crearea de echipe fluide și colaborative).

Ashoka România¹² a lansat în 2021 programul **SoFIA**¹³ - **Social Finance Alliance for Romania**, un vast program conceput pentru a cataliza dezvoltarea ecosistemului de finanțare socială din România. **SoFIA** a oferit instrumente și sprijin atât pe partea de cerere, cât și pe partea de ofertă în domeniul finanțării sociale. Printre acestea, s-a numărat un program de formare în investiții pentru 20 de întreprinderi sociale, oferind îndrumare din partea unor mentori internaționali și naționali. De asemenea, a pus la dispoziție cursuri pe tema impactului social pentru investitorii privați și publici activi în România. Această abordare integrată a urmărit să creeze o comunitate dedicată dezvoltării de instrumente financiare cu impact social în România.

Inițiativa a avut scopul de a consolida capacitatea a cel puțin 60 de actori implicați în finanțarea socială de pe piața românească și de a crea condițiile necesare lansării a cel puțin un instrument financiar destinat întreprinderilor sociale din România. Viziunea **SoFIA** a fost dusă la capăt printr-un parteneriat internațional care reunea experiență și competențe complementare. Programul a avut ca scop stabilirea unei baze solide pentru accelerarea sectorului de finanțare socială într-un mod sustenabil. Rezultatele și informațiile obținute în urma acestei inițiative sunt folosite pentru a îmbunătăți strategic accesul la finanțare al întreprinderilor sociale.

3) Crowdfunding civic și dinamica instituțiilor publice

3.1 Sprijinul instituțiilor publice pentru crowdfunding civic și inițiative locale în microfinanțare

¹² <https://www.ashoka.org/ro-ro/country/romania>

¹³ <https://www.ashoka.org/ro-ro/program/social-finance>

(Cum pot fi mai bine sprijinite inițiativele de bază și crowdfunding-ul civic prin cooperarea cu instituțiile publice?)

Această relație ar putea duce la o dezvoltare a comunităților mai consistentă și la atingerea altor obiective sociale, cum ar fi incluziunea financiară, emanciparea, servicii sociale și de sănătate mai bune, reziliența, dezvoltare agricolă mai accelerată.

Finanțarea alternativă este o modalitate de a atrage capital din alte surse decât cele tradiționale, cum ar fi împrumuturile bancare sau emisiunea de acțiuni pe piața de capital. Aceste metode de finanțare alternativă implică de obicei investitori neconvenționali, cum ar fi persoanele fizice, investitorii instituționali, fondurile de capital de risc sau fondurile suverane de investiții.

În România, finanțarea alternativă a început să câștige teren în ultimii ani, odată cu interesul în creștere pentru antreprenoriat și dezvoltarea start-up-urilor. Iată câteva exemple de platforme de crowdfunding din România: **Consolid8**, **Startarium**, **Launchhub**, **FundedByMe**, **Crestemidei.ro**, **Multifinantare.ro**, **PotSiEu.ro**, **We-are-here.ro**, **Bursabinelui.ro**, **Sprijina.ro**.

Antreprenorii sociali din România manifestă un interes puternic pentru mecanismele de finanțare alternativă. Un procent semnificativ de 83,33% dintre respondenții din cadrul studiului **Social Finance Alliance for Romania**¹⁴ au indicat că ar lua în considerare crowdfunding-ul pentru a-și extinde întreprinderile, cu condiția de a primi sprijinul necesar pentru a organiza astfel de campanii. De asemenea, 68,93% ar explora opțiuni de investiții private, cum ar fi *business angels*, capitalul de risc sau crowd investing, în ciuda eventualității de implicare a acționarilor în administrare și în luarea deciziilor, precum și a obligației de a plăti dividende. Acest interes este alimentat de faptul că 71,29% dintre respondenți au fost nevoiți în trecut să își tempereze eforturile de impact social din cauza finanțării insuficiente.

Lipsa de sprijin din partea entităților publice, în special în municipalitățile mai mici, evidențiază nevoia de mecanisme care să îmbunătățească rolul și implicarea autorităților publice în promovarea inițiativelor de bază legate de microfinanțare și economie socială.

Un exemplu de inițiativă de succes este proiectul **Crowdfunding Civic**, finanțat prin **Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020**, din **Fondul Social European**. Acest proiect este gestionat de **Asociația Centrul pentru o Societate Durabilă** și implică un parteneriat de dezvoltare locală cu **Municipiul Brașov**. Obiectivul proiectului este de a crește capacitatea comunității din Brașov de a dezvolta și utiliza finanțarea participativă, cum ar fi crowdfunding-ul, ca mecanism de finanțare alternativă pentru proiecte comunitare inovatoare, inclusiv cele propuse prin bugetarea participativă.

Sesiunile de formare au fost facilitate de fondatorii **fonduri-structurale.ro**, cea mai importantă platformă de informare în domeniul finanțării, și **consolid8.ro**, prima platformă de crowdfunding din România dedicată inovatorilor sociali și celor din industriile creative.

Inițiativele de bază și crowdfunding-ul civic pot fi mai bine sprijinite prin cooperare strategică cu instituțiile publice în mai multe moduri:

¹⁴ <https://www.ashoka.org/sites/default/files/2022-05/Social%20Finance%20Report%20for%20Romania%20.pdf>

- **Dezvoltarea unor politici de sprijin:** Instituțiile publice pot crea și implementa politici care încurajează și facilitează crowdfunding-ul civic și inițiativele de bază. Acest lucru include simplificarea reglementărilor și oferirea de orientări clare pentru aceste activități.
- **Furnizarea de finanțare și resurse:** Guvernele pot alocă fonduri și resurse specifice pentru sprijinirea proiectelor comunitare și a campaniilor de crowdfunding. Acest lucru ar putea include fonduri de cofinanțare, granturi sau stimulente fiscale pentru proiectele de succes.
- **Creșterea vizibilității și promovarea:** Instituțiile publice își pot folosi platformele pentru a promova campaniile de crowdfunding și inițiativele de bază, sporindu-le vizibilitatea și accesul. Acest lucru poate presupune evidențierea proiectelor în comunicările guvernamentale sau furnizarea de sprijin promoțional.
- **Oferirea de asistență tehnică:** Prin furnizarea de asistență tehnică și formare, instituțiile publice pot ajuta organizațiile de bază și liderii de proiect să dezvolte campanii eficiente de crowdfunding și să își gestioneze inițiativele într-un mod mai eficient.
- **Facilitarea parteneriatelor:** Entitățile publice pot încuraja parteneriate între organizațiile de bază, întreprinderile locale și alți factori interesați. Acționând ca mediator, acestea pot contribui la crearea de sinergii și la obținerea de sprijin suplimentar pentru proiectele comunitare.
- **Simplificarea proceselor administrative:** Reducerea piedicilor birocratice și simplificarea proceselor de aplicare și raportare pentru finanțare și sprijin poate facilita accesul inițiativelor de bază la resursele publice.
- **Încurajarea bugetării participative:** Integrarea crowdfunding-ului civic în procesele de bugetare participativă poate da un impuls comunităților să aibă un cuvânt direct de spus în privința modului în care sunt alocate fondurile publice, aliniind astfel cheltuielile guvernamentale cu nevoile și preferințele locale.
- **Monitorizarea și evaluarea impactului:** Instituțiile publice pot juca un rol în monitorizarea și evaluarea impactului inițiativelor sprijinite, oferind feedback și informații care pot ajuta la perfecționarea și îmbunătățirea proiectelor viitoare.

3.2 Consolidarea instituțiilor publice în municipiile mai mici

(Care sunt mecanismele specifice care pot fi aplicate în regiunea/țara dvs. pentru a consolida colaborarea între instituțiile publice și mediul antreprenorial local?)

Autoritățile trebuie să fie un aliat în sprijinirea antreprenorilor sociali, punându-le la dispoziție know-how-ul necesar pentru a accesa granturi, pentru a se conforma legislației și pentru a avea un plan sustenabil după încheierea perioadei de finanțare inițiale. Trebuie introduse noi reglementări pentru a completa Legea Economiei Sociale originale și pentru a-i crește

practicabilitatea, pe baza informațiilor și feedback-ului provenit de la antreprenorii sociali și organizațiile de sprijin cu experiență.

Un rol important îl pot juca aceste organizațiile de sprijin: este nevoie de programe scalabile de pregătire pentru investiții în România, care să sprijine antreprenorii sociali în dezvoltarea afacerilor lor, indiferent de stadiul de dezvoltare în care se află. Organizațiile de sprijin pot implica antreprenorii sociali și autoritățile în diverse procese și metodologii specifice pentru a promova colaborarea dintre aceștia.

O discuție națională emergentă despre impactul social este fundamentală: deși mai sunt pași de făcut pentru a atinge potențialul maxim, organizațiile și instituțiile se orientează treptat spre urmărirea unui impact cât mai mare.

Programul "Green Cities" al BERD este un bun exemplu de parteneriat inovator între autoritățile publice, organizațiile non-guvernamentale (ONG-uri) și alți actori implicați pentru a contribui împreună la dezvoltarea urbană. Această colaborare strategică este exemplificată prin **Planul de Acțiune pentru un Oraș Verde (APGC)** pentru Timișoara, care conturează o direcție de dezvoltare durabilă pentru următorii 15 ani.

Prin efortul de un an al echipei **Green Cities** a BERD, al **Primăriei Timișoara** și al consorțiului de consultanță **RWA Group - Arcadis**, programul urmărește evaluarea provocărilor și oportunităților, când vine vorba de mediu. Acest parteneriat nu numai că abordează probleme cheie, cum ar fi calitatea aerului și accesul la spații verzi, dar asigură, de asemenea, integrarea diverselor perspective în procesul de planificare.

Prin promovarea acestei abordări colaborative, programul întruchipează un model colaborativ de succes în urmărirea impactului, permițând actorilor implicați să lucreze împreună strategic pentru atingerea unor obiective comune legate de un mediu urban mai sănătos și mai durabil.

4) Facilitarea accesului la microfinanțare

4.1 Provocări legislative și simplificarea accesului la microfinanțare

(Vă rugăm să oferiți o prezentare generală a provocărilor legislative întâmpinate în simplificarea accesului la microfinanțare în țara dvs.. Cum pot fi abordate aceste provocări? Ce mecanisme specifice credeți că ar trebui simplificate pentru a facilita accesul la microfinanțare? De exemplu, ați putea face referire la cerințele de licențiere sau la absența recunoașterii legale a practicilor informale.)

În România, întreprinderile sociale au fost instituționalizate prin adoptarea **Legii nr. 219/2015 privind economia socială**, oferind recunoaștere legală acestor organizații. Legea definește caracteristicile pe care diverse organizații, cum ar fi asociațiile, fundațiile, cooperativele și societățile cu răspundere limitată, trebuie să le îndeplinească pentru a se califica drept

întreprinderi sociale. De asemenea, introduce un nou tip de întreprindere socială, **întreprinderea de inserție socială**, care se axează pe incluziunea socială.

Cu toate acestea, există în continuare provocări în simplificarea accesului la microfinanțare pentru întreprinderile sociale. Definiția generală a întreprinderilor sociale din legislația română nu include aspectul de guvernare a mai multor actori implicați, promovat de standardele internaționale. Mai mult, pentru a fi recunoscute oficial, organizațiile trebuie să solicite un **certificat de întreprindere socială** de la **Agencia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă**, în timp ce întreprinderile de inserție socială trebuie să obțină o certificare specifică, cunoscută sub numele de "marca socială", ce e valabilă timp de trei ani. Aceste cerințe legislative, deși oferă o anumită structură, pot complica și încetini procesul de acces la microfinanțare pentru întreprinderile sociale.

Pentru a fi recunoscută ca întreprindere socială în România, o organizație trebuie să fie o entitate juridică privată, să desfășoare activități în sfera economiei sociale, să obțină o certificare specifică și să respecte principiile economiei sociale, conform prevederilor **Legii nr. 219/2015**, recunoscute deja ca prezentând lacune sau fiind incompletă – întrucât acoperă doar societățile înființate ca întreprinderi sociale.

Întreprinderile de inserție socială trebuie să asigure măsuri de incluziune profesională și socială pentru cei mai vulnerabili dintre angajații lor.

Legea 219/2015 stabilește o distincție clară între **Întreprinderile Sociale** și **Întreprinderile de Inserție Socială** (Articolul 11). Întreprinderile sociale includ diverse organizații care ar putea fi calificate ca atare, sub anumite condiții, inclusiv cooperative, case de ajutor reciproc, asociații, fundații, asociații mutuale de sprijin, societăți agricole și alte entități juridice. Acestea sunt ghidate de principiile economiei sociale și servesc ca instrumente pentru incluziunea socială.

Așadar, Întreprinderile de Inserție Socială sunt certificate printr-o marcă socială și trebuie să îndeplinească criteriile specifice, definite de **Legea nr. 219/2015**. Aceste criterii includ:

- Cel puțin 30% dintre angajați trebuie să facă parte din grupuri vulnerabile.
- Timpul de muncă acumulat al acestor angajați vulnerabili trebuie să reprezinte cel puțin 30% din timpul total de muncă al tuturor angajaților.

Întreprinderile de Inserție Socială au ca scop combaterea excluderii, discriminării și șomajului prin promovarea integrării socio-profesionale a persoanelor dezavantajate. De asemenea, aceste întreprinderi trebuie să implementeze măsuri pentru incluziunea profesională și socială a angajaților lor cei mai vulnerabili.

În plus, dezbaterile publice din ultimul deceniu au fost marcate de înțelegeri conceptuale diferite și de lipsă de claritate în privința termenilor de „economie socială” și „întreprindere socială.”

Licențierea și certificarea reprezintă obstacole majore pentru întreprinderile sociale care caută să acceseze microfinanțare. Simplificarea cerințelor prin reducerea numărului de pași implicați și eliminarea birocrăției inutile ar face procesul mai accesibil. De exemplu, introducerea unor

perioade mai rapide de aprobare și a unor licențe provizorii ar permite întreprinderilor sociale să funcționeze și să obțină finanțare în timp ce își finalizează procesele formale de înregistrare.

Întreprinderile sociale din România se confruntă cu dificultăți în accesarea serviciilor financiare tradiționale, care nu sunt adaptate nevoilor lor unice. Pentru a rezolva această problemă, Guvernul ar putea colabora cu băncile comerciale, agențiile publice și instituțiile financiare internaționale pentru a dezvolta instrumente financiare specializate. Aceste instrumente ar putea include programe de microfinanțare dedicate întreprinderilor sociale, împrumuturi cu dobândă redusă sau garanții de credit. Adaptarea produselor financiare la sectorul economiei sociale ar face microfinanțarea mai accesibilă și ar ajuta întreprinderile sociale să depășească barierele impuse de mecanismele financiare tradiționale.

Înființarea unei platforme unice sau a unui organism de reglementare dedicat întreprinderilor sociale ar simplifica mult accesul la microfinanțare. Această platformă ar putea servi drept hub centralizat, unde întreprinderile sociale pot aplica pentru certificare, pot primi sprijin financiar și pot accesa resurse precum formare și mentorat. Prin reunirea acestor servicii într-un singur loc, Guvernul ar putea reduce sarcinile administrative și ar face mai ușor pentru întreprinderile sociale să navigheze parcursul de reglementare.

4.2 Inițiative de consolidare a capacităților

(Există inițiative specifice de consolidare a capacităților care pot reprezenta o soluție pentru aceste provocări? Exprimați-vă opinia dacă formarea în evaluarea bonității, în alfabetizarea digitală, tehnologică și financiară pot fi îmbunătățite în țara dvs.. Investind în inițiative specifice de consolidare a capacităților adaptate nevoilor clienților și instituțiilor de microfinanțare, actorii implicați pot îmbunătăți eficiența și sustenabilitatea programelor de microfinanțare. Aceste eforturi contribuie la îmbunătățirea accesului la finanțare, la consolidarea emancipării economice și la promovarea incluziunii în comunitățile dezavantajate.)

Analiza din raportul **Social Finance Alliance for Romania**, realizată în 2022, a relevat competențele care le lipsesc cel mai mult antreprenorilor sociali.

Cei mai mulți antreprenori sociali au indicat faptul că organizațiile lor au nevoie de competențe îmbunătățite, în special în domeniul finanțării sociale moderne (de exemplu, cunoașterea și capacitatea de a aplica modele de finanțare hibridă, evaluarea sustenabilității financiare etc.). De asemenea, într-o mare măsură, antreprenorii au indicat necesitatea de a îmbunătăți viziunea pe termen lung și educația de bază în domeniul afacerilor/finanțelor. Alte mențiuni includ competențe de vânzări și marketing, strângerea de fonduri și dezvoltarea de parteneriate.

În cadrul **Fundației „Alături de Voi” România**, au fost dezvoltate mai multe structuri de sprijin pentru întreprinderile sociale din România, Moldova, Ucraina, Georgia și Armenia:

- **ADV Academy** – un centru de resurse transfrontalier în domeniul economiei sociale, care pune la dispoziție servicii de formare, vizite de studiu, evenimente, o

revistă dedicată economiei sociale transfrontaliere, cercetare și advocacy în acest domeniu.

- **Social Enterprise Accelerator**¹⁵ – un program de finanțare și dezvoltare pentru întreprinderile sociale din România, Moldova și Ucraina. Ca parte a programului, a fost creat un cluster de economie socială, înregistrat pe platforma europeană de clustere¹⁶, cu peste 70 de entități membre, dintre care mai mult de 90% sunt întreprinderi sociale.
- **Social Finance Association**¹⁷, **Asociația pentru Finanțare Socială** – o platformă pentru formare și mentorat în domeniul finanțării sociale, a fost înființată cu scopul de a întregi pilonul financiar al **AFIN** prin furnizarea de asistență specializată și know-how în domeniul finanțării sociale. Asociația își propune să sprijine antreprenorii locali în depășirea barierelor financiare prin educație financiară și consultanță, pentru un acces mai ușor la finanțare. Asociația operează în domeniul economiei sociale, conform principiilor stipulate de **Legea nr. 219/2015** privind economia socială și este membru asociat al **Federației Europene a Băncilor Etice și Alternative (FEBEA)**. Federația reunește 30 de instituții financiare din 15 țări din Europa și își propune să dezvolte și să promoveze principiile finanțării etice și sociale în Europa. **FEBEA** sprijină creditorii, antreprenorii sociali și orice grupare sau cetățean care dezvoltă proiecte ce contribuie la crearea unei societăți echitabile și incluzive.

5) Reducerea decalajului de conștientizare în microfinanțare

5.1 Strategii relevante pentru creșterea vizibilității și cooperării între actorii implicați

(Vă rugăm să definiți strategii concrete pe care le considerați importante pentru creșterea vizibilității și a cooperării între actorii implicați. Puteți face referire la informațiile adunate în cadrul întâlnirilor desfășurate cu aceștia până acum.)

Recunoașterea publică a antreprenorilor sociali din România rămâne limitată, iar conectivitatea generală în cadrul ecosistemului este slabă. În mare parte, publicul larg nu este conștient de inovația socială și de antreprenoriatul social, iar această lacună se extinde la autoritățile centrale și locale. Deși unele programe pot include termenul de „inovație socială”, adesea nu există măsuri concrete pentru a urmări inițiativele sau pentru a evalua impactul acestora. Majoritatea respondenților din studiul **Social Finance Alliance for Romania** consideră că antreprenorii sociali din România nu beneficiază de suficientă recunoaștere și vizibilitate. Cu toate acestea, mai puțini

¹⁵ <https://accelerator.alaturidevoi.ro/>

¹⁶ <https://www.clustercollaboration.eu/>

¹⁷ <https://www.afin.org.ro/despre-sfa/>

respondenți (43%) simt că nu sunt recunoscuți în comunitățile lor locale, subliniind rolul important pe care acestea îl joacă în promovarea inovației sociale. În plus, majoritatea întreprinderilor sociale chestionate (70,59%) nu fac parte din vreo rețea.

Pentru a spori vizibilitatea și cooperarea între actorii implicați din ecosistemul antreprenoriatului social, pot fi implementate următoarele strategii concrete:

- **Campanii de conștientizare publică:** Ar putea fi organizate campanii naționale și locale pentru a educa publicul larg și factorii de decizie cu privire la conceptele de inovație socială și antreprenoriat social. Aceste campanii pot folosi diverse platforme media, inclusiv rețelele sociale, televiziunea și evenimentele comunitare, pentru a scoate în evidență poveștile de succes și impactul societal al întreprinderilor sociale.
- **Colaborarea între autoritățile publice și antreprenorii sociali:** Autoritățile centrale și locale ar trebui să colaboreze îndeaproape cu antreprenorii sociali pentru a co-crea programe care nu doar să includă inovația socială, dar și să implementeze sisteme de urmărire a progresului și impactului acestor inițiative.
- **Crearea de Rețele și Platforme:** Înființarea unor rețele și platforme naționale sau regionale dedicate întreprinderilor sociale poate favoriza o conectivitate mai mare. Aceste rețele ar facilita schimbul de cunoștințe, colaborarea și construirea de parteneriate între antreprenorii sociali, corporații și sectorul public. O platformă online care să includă o listă a întreprinderilor sociale, proiectele în desfășurare și oportunitățile de finanțare ar putea, de asemenea, îmbunătăți vizibilitatea și sprijinul.
- **Inițiative educaționale:** Integrarea antreprenoriatului social și a inovației sociale în programa educațională din universități și în programele de formare profesională ar putea ajuta la creșterea gradului de vizibilitate în rândul tinerilor și ar oferi viitorilor lideri competențele necesare pentru a contribui la acest sector.
- **Programe de recunoaștere și sprijin:** Organizațiile guvernamentale și private pot introduce premii, granturi și programe de recunoaștere pentru antreprenorii sociali de excepție, ce ar oferi vizibilitate și ar reprezenta un omagiu pentru antreprenorii sociali și organizațiile care fac o diferență.
- **Consolidarea comunităților locale:** Deoarece comunitățile locale sunt motoarele inovației sociale, încurajarea inițiativelor comunitare și sprijinirea parteneriatelor locale poate da un impuls întreprinderilor sociale la nivel local. Administrațiile locale pot promova cooperarea prin organizarea de evenimente bazate pe comunitate, lansarea de provocări de inovație socială și oferirea de microgranturi pentru proiecte cu impact.

În contextul proiectului MICROFUTURE „Microfinanțare sustenabilă pentru Incluziune Socială,” sondajul care evaluează oportunitățile și provocările din sectoarele microfinanțării și economiei sociale (realizat în martie 2024) a avut ca scop colectarea de date relevante de la jucători cheie

din aceste domenii pentru a înțelege mai bine provocările și oportunitățile existente. Printre participanți s-au numărat organizații și instituții importante, precum Ministerul Muncii și Solidarității Sociale, Ashoka România, ADV România, BCR SOCIAL FINANCE IFN, Asociația Ateliere Fără Frontiere, FNGCMM, Fundația Româno-Americană (RAF), ASSOC, Fonduri Structurale și CONCORDIA România.

Participanții au identificat mai multe soluții eficiente pentru a aborda provocările din sectorul microfinanțării. Printre acestea, două soluții principale au fost menționate în mod egal de 8 respondenți: necesitatea unei formări suplimentare pentru furnizorii de microfinanțare și creșterea conștientizării cu privire la oportunitățile legate de microfinanțare și economia socială. În plus, 7 participanți au subliniat importanța noilor parteneriate și colaborări, în timp ce 6 respondenți au considerat că stimulentele financiare suplimentare ar fi, de asemenea, utile pentru a sprijini dezvoltarea sectorului.

5.2 Potențiale soluții

(Cum poate fi implementat eficient un proces de construire a capacităților pentru a reduce lacunele de vizibilitate?)

Fondurile disponibile pentru construirea capacităților sunt în creștere, având scopul de a veni în ajutorul societății civile și a antreprenorilor sociali prin oferirea de reziliență, experiență, resurse non-financiare și oportunități de networking. În ciuda eforturilor anterioare, există în continuare nevoia de a rafina aceste inițiative pentru a se alinia mai bine cu nevoile ecosistemului. Construirea capacităților de succes necesită sprijin multianual și personalizare pentru a face față provocărilor reale, mai degrabă decât nevoilor presupuse. Un exemplu de căpătâi îl reprezintă programul „În Stare de Bine”, în parteneriat cu **Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile și Kaufland România**.

Capacitatea organizațională din România este încă în curs de dezvoltare. Deși toate organizațiile societății civile sunt obligate prin lege să aibă o misiune scrisă, multe dintre ele își adaptează proiectele în funcție de finanțarea disponibilă, mai degrabă decât să urmeze un plan strategic. **Indicele de Sustenabilitate al Organizațiilor Societății Civile 2021 pentru Europa Centrală și de Est și Eurasia**¹⁸ evidențiază necesitatea finanțării operaționale flexibile și pe termen lung, care ar permite organizațiilor să-și mențină obiectivele strategice și să asigure sustenabilitatea pe termen lung, fără a depinde exclusiv de fondurile alocate specific proiectelor. De asemenea, raportul evidențiază că, în România, o creștere a filantropiei locale și a finanțării externe a determinat o îmbunătățire moderată a viabilității financiare, ceea ce, la rândul său, a sprijinit îmbunătățiri ușoare ale capacității organizaționale și ale furnizării de servicii. Infrastructura care susține organizațiile societății civile s-a îmbunătățit și ea ușor în 2021, pe măsură ce colaborarea în cadrul sectorului a crescut, iar imaginea publică s-a îmbunătățit datorită creșterii acoperirii și vizibilității online a organizațiilor.

¹⁸ <https://www.fhi360.org/wp-content/uploads/2024/02/csosi-europe-eurasia-2021-report.pdf>

Sondajul realizat în contextul proiectului MICROFUTURE, care evaluează oportunitățile și provocările din sectoarele microfinanțării și economiei sociale (efectuat în septembrie 2024), a relevat mai multe concluzii referitoare la factorii care contribuie la succesul programelor de microfinanțare. Colaborarea între actorii implicați, conștientizarea și promovarea serviciilor, precum și cadrul legislativ și instrumentele de politici au fost identificate ca fiind factori cheie pentru succes.

Participanții și-au exprimat, de asemenea, convingerea că microfinanțarea ar trebui să se concentreze mai mult pe formare și suport personalizat, precum și pe produse financiare adecvate și rate ale dobânzii accesibile, pentru a servi mai bine beneficiarii. Aceste perspective subliniază importanța unei abordări cuprinzătoare pentru a spori eficacitatea microfinanțării în promovarea incluziunii sociale.

6) Microcredite și dinamica finanțării

6.1 Provocări operaționale cheie și modele de finanțare

(Încercați să cartografiați diversele modele de finanțare și principalele provocări din peisajul microfinanțării din țara dvs)

Microcreditele au două scopuri principale. În primul rând, microcreditele pentru uz personal au scopul de a spori capacitatea de a se angaja a beneficiarului, prin finanțarea serviciilor de educație, îmbunătățirea condițiilor de trai și asigurarea accesului la servicii medicale. În al doilea rând, microcreditele pentru afaceri sunt destinate finanțării activităților generatoare de venituri, sprijinind crearea sau extinderea activităților economice pentru antreprenorii individuali, micii fermieri și microîntreprinderi. Aceste microcredite pot fi utilizate inclusiv pentru investiții în active productive, capital de lucru, auto-angajare și crearea de locuri de muncă prin intermediul mai multor produse financiare precum leasing, factoring și scontare.

Opțiunile de **finanțare alternativă** sunt diverse și includ crowdfunding, împrumuturi peer-to-peer (P2P), *business angels* și capital de dezvoltare. Alte metode includ finanțarea prin obligațiuni private, oferte inițiale de monede (ICO), monede comunitare și sprijin pentru start-up-uri prin incubatoare și acceleratoare de afaceri. În plus, instrumentele financiare ce privesc mai mulți actori implicați, cum ar fi fondurile de impact social, obligațiunile de impact social și crowd-investing sau impact investing, oferă oportunități suplimentare de finanțare.

Instituțiile de credit, cum ar fi **BCR Social Finance**¹⁹, **UniCredit**²⁰ sau **Patria Credit**²¹ oferă o gamă largă de instrumente de creditare care includ:

¹⁹ <https://www.bcr-socialfinance.ro/ro/prima-pagina>

²⁰ <https://www.unicredit.ro/ro/institutional/Sustenabilitate/banking-cu-impact-social.html>

²¹ <https://www.patriacredit.ro/>

- împrumuturi pentru investiții care acoperă nevoile de investiții
- linii de credit pentru susținerea activităților curente
- împrumuturi pentru pre-finanțare care acoperă golurile de flux de numerar cauzate de implementarea programelor cu fonduri europene
- scrisori de garanție utilizate pentru a asigura unui terț plata sumelor angajate.

În prezent, instituțiile de credit evaluează cererile de finanțare folosind un proces care oglindește îndeaproape pe cel al companiilor cu scop lucrativ, ceea ce reprezintă o provocare importantă pentru sectorul social.

Deși este de înțeles că instituțiile de credit prioritizează riscul atunci când evaluează solvabilitatea, există nevoia de a face o diferențiere mai clară între întreprinderile sociale și entitățile cu scop lucrativ. În acest moment, nu există o abordare specifică pentru finanțarea socială, cu criterii de eligibilitate adaptate operațiunilor antreprenorilor sociali. Rezolvarea acestei probleme ar necesita o colaborare între autoritățile de reglementare, cum ar fi **Banca Națională a României** sau **Autoritatea de Supraveghere Financiară**, și băncile interesate de dezvoltarea produselor financiare pentru sectorul social.

În plus, există mai multe programe guvernamentale de microcredit care vizează în mod special tinerii antreprenori și persoanele dornice să își lanseze propria afacere. Aceste inițiative sunt gestionate de organisme guvernamentale specializate.

În România, sunt utilizate mai multe modele de microcredit, inclusiv metode tradiționale de creditare, în care instituțiile financiare oferă împrumuturi cu dobânzi și termene de rambursare prestabilite. Există, de asemenea, modele de împrumut peer-to-peer, unde investitorii oferă împrumuturi direct clienților prin platforme online.

Un concept din ce în ce mai popular în România este creditul social, în care membrii comunității locale își acordă împrumuturi reciproc, fie cu dobândă, fie fără dobândă. Această abordare a creditării este considerată mai eficientă și umană comparativ cu metodele tradiționale, deoarece promovează solidaritatea și sprijinul reciproc între membrii comunității. Conform definiției întreprinderilor sociale oferite de **Inițiativa de Antreprenariat Social**, economia socială din România numără o varietate de organizații cu diferite forme de constituire. Informații sistematice sunt disponibile doar pentru anumite tipuri: asociații și fundații, cooperative și asociații de sprijin reciproc.

Organizațiile cu scop lucrativ devin într-o măsură din ce în ce mai mare finanțatori și susținători cheie ai antreprenorilor sociali. Deși există încă loc pentru întărirea colaborării între sectorul social și cel privat, atât la nivel local, cât și național, tot mai multe organizații adoptă politici interne de responsabilitate socială corporativă (CSR). **Platforma Donatorilor**, lansată în 2021, a compilat date de la cei 15 principali finanțatori și 19 Fundații Comunitare, relevând o investiție totală de peste 52,374,706 euro, cu 3,368,903 euro canalizați pe educație în 54 de domenii de impact. Deși lipsesc date complete privind investițiile naționale prin proiecte CSR sau

sponsorizări, tendința arată o creștere continuă. Sponsorizările corporative și parteneriatele dintre sectorul privat și cel social sunt esențiale pentru progresul oricărei piețe de finanțare socială.

6.2 Oportunități pentru un mediu dinamic și care oferă sprijin

(Provocările pe care le-ați identificat pot fi abordate prin recurgerea la mai multe soluții. Care sunt oportunitățile pe care le-ați evalua ca venind în sprijinul mediului microfinanțării?)

Câteva domenii de interes ar putea include:

- *Sprijin și cadru de reglementare*
- *Parteneriate Public-Private*
- *Gestionarea riscului de credit*
- *Platforme fintech și digitale*
- *Formare antreprenorială și mentorat*
- *Investiții în infrastructuri*
- *Diversificarea produselor financiare*
- *Împrumuturi pentru întreprinderile sociale*

Furnizorii români de microcredite, instituțiile de microfinanțare (MFIs), uniunile de credit și băncile pentru IMM-uri sunt printre principalii beneficiari ai programelor de asistență financiară și tehnică finanțate de UE: JASMINE, Progress, EaSI²², EFSI²³, COSME²⁴ și InvestEU²⁵, reprezentând 40% din toate instituțiile europene de microfinanțare certificate ca fiind conforme cu **Codul European de Bună Practică pentru Furnizarea de Microcredite**²⁶.

Până în mai 2021, 210 instituții de microfinanțare și 6 bănci pentru IMM-uri din România au accesat resurse financiare în cadrul componentei financiare a programului **EaSI** (Employment and Social Innovation), punând la dispoziția beneficiarilor finali ai microfinanțării și serviciilor de dezvoltare a afacerilor – companii start-up, fermieri și microîntreprinderi – o sumă totală de 475 de milioane de euro.

²² Programele de dezvoltare a microfinanțării și IMM-urilor finanțate de UE: JASMINE (Acțiune Comună pentru Sprijinirea Instituțiilor de Microfinanțare 2007-2013).

²³ EFSI (Planul European pentru Investiții Strategice), cunoscut și sub denumirea de Planul Juncker.

²⁴ COSME (Competitivitatea Întreprinderilor și IMM-urilor)

²⁵ InvestEU – instrumentele financiare de microfinanțare contractate de instituțiile române de microfinanțare (MFIs) și băncile pentru IMM-uri au mobilizat resurse în valoare de 656 mil de euro.

²⁶ List of awarded microfinance institutions 18 Oct.2023

<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1482&langId=en>

De asemenea, procesul de digitalizare a cunoscut o evoluție rapidă, influențând pozitiv sectorul, așa cum se arată în **raportul²⁷ Asociației Române de Microfinanțare: Analiza randamentului microfinanțării în România, 2019-2023:**

„Procesul de digitalizare inițiat de sectorul românesc de microfinanțare încă din 2016 s-a accelerat; în 2023, 80% din instituțiile de microfinanțare participante la studiu trimit și primesc documentele de susținere a cererii de credit prin e-mail, 65% au digitalizat procesul de evaluare, analiză și aprobare a cererilor de credit, iar 94% au introdus semnătura digitală a contractului de credit. Un progres important s-a înregistrat și în ceea ce privește distribuirea și rambursarea creditelor prin transfer bancar sau card, care a devenit o practică curentă pentru 53% din instituțiile de microfinanțare în 2023, comparativ cu 27% în 2019. Datorită productivității și eficienței sporite datorate digitalizării serviciilor și a relației bune pe termen lung cu clienții, instituțiile de microfinanțare bine-cunoscute și mature sunt autosustenabile din punct de vedere operațional, iar instituțiile de microfinanțare recent înființate, printre care și fintech-urile cu creștere rapidă, au ajuns la rentabilitate în 2023. Intrarea recentă a uniunilor de credit pe piața microfinanțării cu o ofertă diversificată de produse financiare pentru start-up-uri, antreprenori individuali și mici fermieri va asigura acoperirea segmentelor cele mai mici ale pieței.”

Există șase piloni esențiali necesari pentru a crea un ecosistem mai favorabil antreprenorilor sociali:

1. **Dezvoltarea unei culturi a antreprenoriatului social:** Mulți oameni nu cunosc pașii necesari pentru a urma o carieră în antreprenoriatul social din cauza lipsei de resurse informaționale și a absenței acestora din programa educațională. Pentru a rezolva această problemă, trebuie să îmbunătățim accesul la resurse și să creăm oportunități de învățare care să clarifice etapele necesare pentru a intra și a reuși în acest domeniu.
2. **Îmbunătățirea cadrului legislativ:** Deși legislația actuală oferă anumite definiții și un cadru de bază, lipsesc măsurile specifice necesare pentru a sprijini în mod practic dezvoltarea sectorului. Ambiguitatea și lipsa de claritate a legilor îngreunează activitatea antreprenorilor sociali, mai ales că aceștia se confruntă cu aceleași reglementări fiscale ca și companiile tradiționale, fără a beneficia de aceleași avantaje. Sunt necesare modificări semnificative în legislația secundară pentru a suplini aceste lacune.
3. **Investiția în resurse umane:** Pentru a construi un ecosistem puternic, trebuie să investim în resurse umane și să colaborăm cu instituții publice acreditate, precum Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă și Ministerul Muncii. Aceste parteneriate pot oferi servicii de consiliere mai bune și sprijin pentru inițiativele de antreprenoriat social.
4. **Dezvoltarea de strategii și politici publice:** Antreprenoriatul social ar trebui să fie integrat într-o strategie națională cuprinzătoare. În prezent, România nu are o viziune clară pentru utilizarea principiilor economiei sociale și comunicarea eficientă a impactului lor. O mai

²⁷ <https://amf.org.ro/wp-content/uploads/2024/07/Brosura-Benchmarking-MF-Romania-2019-2023.pdf>

bună ancorare a antreprenoriatului social în politicile naționale este esențială pentru a clarifica rolul și beneficiile acestuia pentru comunitățile locale.

5. **Îmbunătățirea accesului la finanțare socială:** Piața de finanțare socială este subdezvoltată, iar mulți antreprenori sociali nu sunt conștienți de sau nu sunt îndrumați corespunzător către instrumentele financiare disponibile. În plus, cerințele impuse de finanțatori pot distraga atenția de la impactul social al activității lor. Îmbunătățirea accesului la o piață de finanțare socială bine structurată și simplificarea designului instrumentelor financiare sunt esențiale.
6. **Construirea de parteneriate și rețele pe termen lung:** Stabilirea unor parteneriate, asociații, rețele și coaliții durabile va întări vocea sectorului și influența sa. Eforturile de colaborare pot amplifica impactul antreprenoriatului social și pot crea un sistem de sprijin mai unificat pentru acest domeniu.

Instituțiile financiare ar trebui să colaboreze pentru a stimula „competiția sănătoasă” prin dezvoltarea de produse complementare, adaptate nevoilor diverse ale antreprenorilor sociali (de exemplu, întreprinderi sociale, organizații non-profit, modele hibride). Printre ideile care s-au desprins din discuțiile noastre, se numără fondurile comune de garanții sau fonduri de dotare.

Investitorii și finanțatorii trebuie să înțeleagă distincția dintre donații și investiții, dar și să ofere instrumente financiare flexibile. Pentru antreprenorii sociali care doresc diversificarea surselor de finanțare și a activităților economice, obținerea unui partener strategic pentru finanțarea inițială poate reprezenta o strategie cheie.

7. Dinamica sectorului social

7.1 Rolul sectorului public

(Care este rolul sectorului public în inițiativele de microfinanțare din țara dumneavoastră și cum îi poate fi acordat acestuia un imbold?)

Există un interes în creștere de a îmbunătăți și rafina cadrul legislativ pentru a sprijini mai bine dezvoltarea economică, creând un mediu mai favorabil pentru afaceri și antreprenorii sociali. Această schimbare se reflectă în creșterea numărului întâlnirilor de consultare public-privat, care încurajează o colaborare mai strânsă între organele guvernamentale și entitățile din sectorul privat. Aceste dialoguri vizează îmbunătățirea politicilor și alinierea acestora mai eficient cu nevoile pieței actuale.

De asemenea, **Platforma Fonduri Structurale.ro** a devenit o resursă esențială, servind ca sursă principală de informații despre granturile financiare. Se preconizează că platforma va integra capacități de inteligență artificială în viitorul apropiat, ceea ce o va face și mai accesibilă și mai ușor de utilizat. În paralel, numărul investitorilor care intră pe piață este în continuă creștere,

atrași de promisiunea inovării și a creșterii. Implicarea lor oferă sprijin financiar esențial afacerilor și inițiativelor antreprenoriale emergente.

Între timp, antreprenorii sociali devin din ce în ce mai conștienți de lacunele pe care le au, în privința anumitor competențe și abilități. Această conștientizare a condus la un elan al programelor de consolidare a capacităților, deoarece oamenii recunosc importanța dezvoltării respectivelor competențe pentru a asigura sustenabilitatea și impactul pe termen lung al inițiativelor lor.

Programul Educație și Ocupare (PEO) este conceput pentru a spori oportunitățile pentru persoanele care doresc să își îmbunătățească abilitățile și șansele de angajare, în special în contextul antreprenoriatului. **Acțiunea 4.a.2** din cadrul programului se concentrează pe dezvoltarea și sprijinirea schemelor de antreprenoriat care facilitează înființarea întreprinderilor mici și mijlocii (IMM-uri) și a întreprinderilor sociale. În plus, **Acțiunea 4.a.3** vizează sprijinirea economiei sociale, inclusiv dezvoltarea, inovarea, extinderea și scalarea întreprinderilor sociale, precum și promovarea întreprinderilor de inserție socială. De asemenea, Acțiunea 4.a.3 se concentrează pe asistență și consultanță pentru accesarea instrumentelor financiare combinate și a sprijinului financiar combinat (grant/instrument).

OIRBI a pus bazele unui instrument financiar concret: o garanție de portofoliu combinată cu un grant într-o singură operațiune, lucru inexistent pe piață anterior. Produsul financiar reprezintă un rezultat fundamental al proiectului **MICROFUTURE** pentru sprijinul întreprinderilor sociale și pentru contribuția activă la dezvoltarea sectorului microfinanțării în România, în cadrul acestei componente a **Programului Operațional Educație și Ocupare (POEO) 2021-2027**. Fonduri considerabile au fost alocate în acest sens: 99,4 milioane EUR pentru sprijinirea întreprinderilor sociale. În cadrul acestei acțiuni, OIRBI a urmărit creșterea rolului antreprenoriatului social în economia României prin implementarea respectivului instrument financiar de tip împrumut, cu o componentă de grant.

Propunerea PEO pentru utilizarea grantului include asistență tehnică (pentru accesarea și utilizarea instrumentului financiar), rabat de capital și subvenții de dobândă, vizând sprijinirea a 647 de întreprinderi sociale până la 31 decembrie 2029. Beneficiarii eligibili sunt întreprinderi sociale și întreprinderi de inserție socială care îndeplinesc prevederile **Legii nr. 219/2015** privind economia socială, varianta actualizată, precum și criteriile de eligibilitate stabilite de Autoritatea de Management la momentul semnării acordului de împrumut. Valoarea maximă a împrumutului garantat este de 500.000 EUR. Tipurile noi de împrumuturi garantate includ:

1. împrumuturi pentru investiții necesare implementării unor noi proiecte de investiții care vizează dezvoltarea, inovarea, extinderea sau scalarea întreprinderilor sociale;
2. împrumuturi pentru capital de lucru/linii de credit în sprijinul activităților pe care mulți beneficiari le-au inițiat prin granturi. Un beneficiar poate contracta atât un împrumut pentru investiții, cât și un împrumut pentru capital de lucru dacă îndeplinește criteriile de eligibilitate, are capacitatea de a rambursa ambele împrumuturi și nu a solicitat alte finanțări din vreo altă sursă pentru aceleași cheltuieli (pentru a evita dubla finanțare).

Durata maximă a împrumutului (inclusiv perioada de grație) este de 120 de luni pentru investiții (cu o perioadă maximă de grație de 12 luni) și 36 de luni pentru capitalul de lucru.

Dincolo de facilitarea accesului la fonduri, autoritățile publice ar trebui să sprijine activ antreprenorii sociali, punându-le la dispoziție competențele necesare pentru a accesa granturi, pentru a naviga legislația relevantă și pentru a dezvolta planuri durabile dincolo de perioada inițială de finanțare. Pentru a spori eficacitatea **Legii Economiei Sociale**, sunt necesare noi reglementări care să abordeze preocupările practice. Aceste reglementări ar trebui să se bazeze pe feedback-ul din partea antreprenorilor sociali și a organizațiilor de sprijin cu experiență la firul ierbii, asigurându-se astfel că răspund nevoilor sectorului.

7.2 Sinergii între microfinanțare și dezvoltarea socio-economică mai amplă *(Identificați strategiile care ar putea fi aplicate de sectorul public pentru a asigura că inițiativele de microfinanțare și economie socială coincid cu obiectivele mai cuprinzătoare de dezvoltare socio-economică.)*

Pentru a face ca inițiativele de microfinanțare și economie socială să coincidă cu obiectivele mai cuprinzătoare de dezvoltare socio-economică, sectorul public ar trebui să implementeze strategii care să integreze aceste inițiative în planurile naționale de dezvoltare. Aceasta presupune elaborarea unor politici de sprijin care să facă legătura între microfinanțare și domenii esențiale precum reducerea sărăciei, crearea de locuri de muncă și dezvoltarea durabilă. În plus, eforturile sectorului public ar trebui să se concentreze pe promovarea parteneriatelor între instituțiile de microfinanțare și întreprinderile sociale, pentru a spori impactul lor asupra egalității de gen, educației și sănătății publice. Asigurându-se că microfinanțarea sprijină aceste obiective generale, politicile publice pot contribui la un progres socio-economic extensiv.

8. Impactul asupra politicilor publice

8.1 Relevanța proceselor de monitorizare și evaluare

(Vă rugăm să identificați cum pot fi monitorizate eficient aceste strategii.)

Activitățile eficiente de monitorizare și evaluare sunt esențiale pentru evaluarea succesului și a impactului inițiativelor de antreprenoriat social. Pentru a îmbunătăți aceste procese, ar trebui stabiliți Indicatori Cheie de Performanță (KPI) și ținte măsurabile, pentru a urmări progresul și rezultatele. Raportarea regulată, cum ar fi actualizările trimestriale sau anuale, este esențială pentru a menține transparența și a informa actorii implicați. Tabelele date publicității pot oferi acces în timp real la datele de performanță, sporind încrederea și responsabilitatea.

Implicarea actorilor diverși prin consultări și feedback comunitar contribuie la orientarea inițiativelor către nevoi și preocupări reale. În plus, adoptarea unei tip de management continuu și adaptativ permite realizarea de ajustări pe baza rezultatelor evaluării, făcând ca strategiile să rămână relevante și eficiente.

În prezent, multe organizații din România nu dispun de metode standardizate pentru evaluarea impactului lor social, bazându-se pe instrumente interne. Dezvoltarea și adoptarea unor metodologii consecvente vor îmbunătăți fiabilitatea. Deși aparițiile în mass-media pot servi ca un indicator al interesului public, acestea ar trebui suplimentate cu metrici mai cuprinzătoare, pentru a atrage investitori și a stimula inovația socială.

Prin implementarea acestor strategii, organizațiile pot spori capacitatea lor de a monitoriza, evalua și crește impactul asupra antreprenoriatului social.

8.2 Relevanța politicilor publice pentru microfinanțare și economia socială

(Luând în considerare lacunele existente în țara dumneavoastră, cum pot politicile publice ajuta la îmbunătățirea peisajului microfinanțării și economiei sociale?)

Instrumentul financiar propus în cadrul proiectului **MICROFUTURE** de către **OIRBI**, în colaborare cu **FNGCMM**, finanțat de **ESF 2021-2027**, reprezintă o abordare inovatoare menită să transforme antreprenoriatul social și microfinanțarea în România. Această inițiativă își propune să consolideze rolul întreprinderilor sociale în economie, aliniindu-se cu **Acțiunea 4.a.3 a Programului Educație și Ocupare 2021-2027**. Aceasta vizează întreprinderile sociale și întreprinderile de inserție socială care respectă prevederile **Legii nr. 219/2015** și îndeplinesc criteriile de eligibilitate stabilite de Autoritatea de Management. Obiectivul este ca, până la data de 31 decembrie 2029, 647 de întreprinderi sociale să fie sprijinite.

Acest instrument financiar inovator este menit să revoluționeze peisajul antreprenoriatului social prin oferirea unui sprijin adaptat și flexibil, sporind astfel accesul la capital și promovând o creștere sustenabilă în sector.

Importanța acestui nou instrument financiar propus depășește avantajele financiare pe care le va oferi sectorului; aceasta constă în colaborarea între o instituție publică a statului român și cea mai reprezentativă instituție financiară din România, FNGCMM, care se caracterizează prin valoarea sa de capital, complexitatea și volumul activităților de garantare pe care le desfășoară, precum și prin rețeaua sa teritorială care acoperă întreaga țară. În plus, este fundamental că OIRBI a implicat părțile cheie interesate din domeniile microfinanțării, economiei sociale și antreprenoriatului social în abordarea sa inovatoare, invitându-le la masa de consultare într-un proces de co-creație, ca parte a proiectului **MICROFUTURE**.

În momentul creionării instrumentului financiar, au jucat un rol crucial bunele practici ale **Municipalității Metropolitane Bologna**, unul dintre partenerii din proiectul MICROFUTURE, Fondul Național de Garantare a Microcreditelor din Italia servind în mod special drept inspirație. Acest fond permite statului să acționeze ca garant pentru schemele de microcreditare antreprenorială și socială, sprijinind persoanele aflate temporar în dificultate economică sau socială.

Fondul de Garantare acoperă până la 80% din credite și este gratuit, fără comisioane. Creditele sunt acordate de bănci, nu direct de stat, ceea ce face ca acest model de cooperare între entitățile publice și instituțiile financiare să fie o practică atractivă pentru alte regiuni.

Fondul de Garantare permite statului să acționeze ca garant în două tipuri de scheme:

1. **Microcredit antreprenorial:** Această schemă sprijină persoanele aflate în condiții de vulnerabilitate economică sau socială temporară, care nu pot furniza garanțiile necesare pentru rambursarea creditului, și are scopul de a promova dreptul la inițiativă economică. Creditul acordat poate fi de până la maximum 40.000 de euro, nu necesită garanții reale și este însoțit de furnizarea de servicii auxiliare de asistență și monitorizare pentru entitățile finanțate. Creditele pot avea o durată maximă de 7 ani.
2. **Microcredit social:** Această schemă este utilizată pentru consolidarea soloprenoriatului și pentru dezvoltarea activităților economice locale, având ca scop combaterea fenomenului de sărăcie și excluziune socială. Creditul poate fi de maximum 10.000 de euro.

8.3 Rolul strategic al politicilor publice în îmbunătățirea microfinanțării și economiei sociale

(În ce mod pot politicile publice ajuta la suplinirea lacunelor identificate în regiunea/țara dumneavoastră?)

Politicile publice joacă un rol crucial în suplinirea lacunelor, venind în sprijinul întreprinderilor sociale și al sectorului microfinanțării. O modalitate prin care se poate realiza acest lucru este prin instituirea de sprijine financiare și stimulente, cum ar fi granturi și împrumuturi cu dobândă mică, destinate în mod specific întreprinderilor sociale și instituțiilor de microfinanțare. De exemplu, Programul Operațional pentru Educație și Ocuparea Forței de Muncă (POEO) 2021-2027 al României alocă fonduri substanțiale pentru instrumentele financiare destinate sprijinirii întreprinderilor sociale, promovând investițiile și accesul la capitalul de lucru.

De asemenea, politici publice eficiente se pot axa pe dezvoltarea capacității prin implementarea de programe de formare și inițiative de asistență tehnică, care să îmbunătățească abilitățile și capacitățile operaționale ale întreprinderilor sociale. Parteneriatele cu instituții financiare consacrate, cum ar fi FNGCMM, pot oferi garanțiile necesare și sprijin pentru aceste entități.

Un cadru legislativ clar și care să vină în ajutorul sectorului social este esențial pentru a distinge între întreprinderile sociale și întreprinderile de inserție socială. Această distincție juridică ajută la definirea criteriilor de eligibilitate pentru finanțare, asigurându-se astfel că resursele sunt direcționate către organizațiile care îndeplinesc obiective sociale specifice.

Mai mult, încurajarea parteneriatelor public-private este vitală. Politicile eficiente pot stimula colaborarea între instituțiile publice și actorii privați în domeniul microfinanțării și al antreprenoriatului social. Implicarea OIRBI în co-crearea de instrumente financiare alături de actorii principali demonstrează cum eforturile colaborative pot duce la apariția unor soluții inovatoare care răspund mai bine nevoilor întreprinderilor sociale.

Promovarea vizibilității și a informării cu privire la resursele disponibile și la rețelele de sprijin este, de asemenea, importantă. Politicile care promovează vizibilitatea și extinderea acestor

resurse pot ajuta potențialii beneficiari să înțeleagă cum pot accesa instrumentele financiare și serviciile de sprijin, îmbunătățind astfel ratele de participare.

La final, instituirea unor mecanisme de monitorizare și evaluare a eficienței politicilor și programelor este esențială. Buclele de feedback continuu permit ajustări pe baza nevoilor în schimbare ale sectorului. Abordând aceste domenii prin intermediul unor politici bine concepute, guvernele pot îmbunătăți semnificativ viabilitatea și impactul întreprinderilor sociale, contribuind în final la incluziunea socială și dezvoltarea economică.

Cadrul legislativ actual nu răspunde adecvat nevoilor antreprenorilor sociali. Principalul act normativ local, **Legea Economiei Sociale nr. 219/2015**, este recunoscut ca fiind imperfect și incomplet. Acesta acoperă în principal întreprinderile sociale, dar nu abordează inițiativele mai ample de antreprenoriat social. Mai mult decât atât, obstacolele birocratice asociate cu finanțarea publică, atât locală, cât și internațională, deturneză atenția organizațiilor de la soluționarea problemelor fundamentale, obligându-le să se concentreze pe gestionarea documentației extinse și a raportărilor bugetare.

Există o notabilă lipsă de eforturi de advocacy pentru reformarea acestor reglementări complicate. Prioritățile legislative actuale se axează pe simplificarea procesului de înregistrare și funcționare pentru organizațiile societății civile (OSC-uri). De exemplu, o consultare deschisă privind reforme la **Ordonanța Guvernului 26/2000**, care reglementează înființarea și funcționarea OSC-urilor, a fost inițiată de guvern în iulie 2020, dar a fost oprită după discuțiile inițiale. Deși au existat eforturi de eliminare a barierelor pentru noile OSC-uri, reformele au introdus complexități noi și au lăsat nerezolvate problemele esențiale. Mai specific, printre preocupări se numără caracterul procedural al înființării unui OSC, rolul Registrului Național al ONG-urilor versus al registrelor locale ale tribunalelor, reglementările privind activitățile economice ale OSC-urilor și echilibrul dintre creșterea numărului de membri și desemnarea responsabilității.

Pentru a aborda aceste provocări, este esențial să:

- Susținem reforme legislative cuprinzătoare care să se ocupe de lipsurile identificate și să simplifice procesele birocratice.
- Promovăm dezvoltarea unor reglementări și mecanisme de sprijin specifice, adaptate nevoilor antreprenorilor sociali.
- Îmbunătățim transparența și să reducem sarcinile administrative în procesul de finanțare, permițând întreprinderilor sociale să se concentreze mai mult pe obiectivele lor de bază.
- Susținem inițiativele care urmăresc clarificarea și simplificarea cadrului legal pentru OSC-uri, asigurându-ne că acesta se aliniază nevoilor practice ale antreprenorilor sociali și ale pieței mai largi de finanțare socială.

Având în vedere aceste aspecte, este important să luăm în considerare rolul sectorului public în legătură cu:

- achiziționarea de servicii de la întreprinderile sociale;

- acțiunea ca investitor în inovația socială prin finanțarea întreprinderilor sociale care experimentează soluții noi, care pot fi replicate și extinse;
- dezvoltarea mecanismelor de risc (de exemplu, scheme de garantare) pentru a facilita accesul întreprinderilor sociale la finanțarea generală – iar asta deja se întâmplă prin instrumentul financiar inovator propus în cadrul proiectului **MICROFINANCE**.

9. Concluzii

(Vă rugăm să furnizați un rezumat al principalelor teme și concepte pe care le-ați discutat în secțiunea anterioară. Această ultimă secțiune a raportului ar trebui să ofere o imagine de ansamblu asupra decalajelor individuale și o analiză a potențialelor soluții noi care pot fi implementate pentru a reduce distanța dintre starea actuală și viitorul microfinanțării în țara dvs.)

Stabilirea unei piețe robuste de finanțare socială este esențială pentru sprijinirea antreprenorilor sociali aflați în diverse etape de dezvoltare, de la conceperea inițială a ideilor până la scalarea întreprinderilor deja consolidate. Instrumentul financiar propus în cadrul proiectului **MICROFUTURE** oferă o soluție viabilă pentru abordarea provocărilor cu care se confruntă în acest moment întreprinderile sociale din România. Acest instrument urmărește diversificarea oportunităților financiare și a mecanismelor de sprijin esențiale pentru stimularea inovației și a schimbării sistemice în cadrul ecosistemului.

Principalele provocări care afectează antreprenoriatul social în România includ o rețea de sprijin limitată și o abordare reactivă a jucătorilor existenți. Există un deficit de entități dedicate susținerii antreprenorilor sociali, ceea ce împiedică progresul acestora în diferite etape de maturitate. De asemenea, răspunsurile din partea actualilor actori duc lipsă de colaborare proactivă, ceea ce subliniază necesitatea unui efort coordonat pentru a se crea o agendă comună.

Pentru a depăși aceste obstacole, organizațiile implicate în modelarea ecosistemului de finanțare socială trebuie să colaboreze, pentru a îmbunătăți accesul la diverse instrumente financiare adaptate nevoilor unice ale întreprinderilor sociale. Consolidarea parteneriatelor între finanțatori și antreprenorii sociali va fi crucială pentru stimularea schimbării sistemice. În plus, abordarea problemei de deficit de competențe, atât ale finanțatorilor, cât și ale antreprenorilor sociali, va face ca toate părțile să fie mai adecvat echipate pentru succes. Un spațiu colaborativ care să implice autorități publice, organizații de sprijin, investitori și antreprenori sociali poate stimula inovația și dezvoltarea.

Autoritățile române s-au concentrat tot mai mult pe îmbunătățirea calității programelor publice destinate susținerii întreprinderilor sociale, sub influența politicilor UE care oferă oportunități de finanțare și un cadru conceptual unificat. Acest cadru cuprinde definiții, politici de succes și strategii care să ghideze inițiativele locale. În plus, implicarea sectorului privat a influențat într-o mare măsură dezvoltarea întreprinderilor sociale, iar inovația și cooperarea transfrontalieră au modelat peisajul întreprinderilor sociale din România. Programele educaționale axate pe

antreprenoriat și management social au contribuit, de asemenea, la crearea unui mediu de sprijin.

Deși au avut loc progrese notabile, cadrul legislativ existent mai are nevoie de îmbunătățiri. **Legea Economiei Sociale 219/2015** este considerată oarecum limitată, deoarece se referă în principal la întreprinderile sociale și nu acoperă pe deplin spectrul mai larg al inițiativelor de antreprenoriat social. În plus, provocările birocratice în accesarea finanțării publice pot deturna atenția organizațiilor de la misiunea lor de bază, fiind astfel subliniată importanța reformării cadrului de reglementare, pentru a susține mai bine aceste eforturi vitale.

Pentru a aborda în mod eficient aceste provocări, sunt necesare câteva măsuri esențiale:

- Advocacy pentru reforme legislative cuprinzătoare care să simplifice procesele birocratice și să acopere golurile existente.
- Promovarea unor reglementări și mecanisme de sprijin specifice, adaptate nevoilor antreprenorilor sociali.
- Îmbunătățirea transparenței și reducerea piedicilor administrative în procesul de finanțare, permițând întreprinderilor sociale să se concentreze mai mult pe obiectivele lor de bază.
- Susținerea inițiativelor care simplifică cadrul legal pentru organizațiile societății civile (OSC-uri), asigurându-se că acesta coincide cu nevoile practice ale antreprenorilor sociali.

Pe lângă aceste măsuri, soluțiile naționale sunt cruciale pentru a da un imbold antreprenoriatului social atât în zonele urbane, cât și în cele rurale. Programele **PEO** și **PIDS** vizează sprijinirea înființării întreprinderilor sociale prin creșterea investițiilor. Inițiativele cheie includ:

- **Investiții în scheme de sprijin și garantare:** Pentru a sprijini persoanele urbane care aspiră să devină antreprenori în economia socială.
- **Stimularea inițiativelor de economie socială:** Încurajarea antreprenoriatului social pentru a crea oportunități de muncă pentru categoriile de populație vulnerabile.

Mai mult, sprijinul pentru antreprenorii sociali poate fi consolidat prin:

1. **Comunitățile de afaceri:** Implicarea organizațiilor finanțatoare, cum ar fi incubatoarele, acceleratoarele și asociațiile.
2. **Granturi publice:** Dezvoltarea inițiativelor emergente care le oferă tinerilor șansa practică de a participa la antreprenoriatul social și de a lansa inițiative care urmăresc să obțină un impact.
3. **Platforme online inovatoare:** Creșterea accesului la finanțare pentru organizațiile societății civile, consolidând astfel poziția lor în ecosistem.

Rolul sectorului public este crucial în achiziționarea de servicii de la întreprinderile sociale, acționând ca investitor în inovația socială și dezvoltând mecanisme de risc, cum ar fi schemele de garantare. Instrumentul financiar inovator propus în cadrul proiectului **MICROFUTURE**, dezvoltat

de **OIRBI** în colaborare cu **FNGCIMM** și finanțat prin **FSE 2021-2027**, este pe cale să transforme peisajul antreprenoriatului social și al microfinanțării în România.

Această inițiativă este concepută pentru a spori rolul întreprinderilor sociale în economie, în concordanță cu **Legea nr. 219/2015**. Beneficiind de fonduri alocate de **99,4 milioane EUR**, acest instrument combină garanțiile de portofoliu cu granturile, pentru a sprijini o gamă largă de împrumuturi pentru beneficiarii eligibili. Garanția poate acoperi până la **80%** din împrumuturi, în timp ce granturile pot include subvenții pentru dobânzi și asistență tehnică.

Prin adoptarea bunelor practici din cadrul unor modele de succes, cum ar fi **Fondul Național de Garanție pentru Microcredite al Municipality Metropolitane Bologna**, acest instrument financiar va revoluționa accesul la capital pentru întreprinderile sociale, contribuind astfel la dezvoltarea și creșterea durabilă a sectorului.

10. Bibliografie și surse

1. OIRBI - Organismul Intermediar Regional pentru Programe Europene de Capital Uman, Regiunea București-Ilfov. Pagina principală <https://www.oirbi.ro>
2. Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile (FDSC). (2024). *Profilul, Tendințele și Provocările Sectorului Neguvernamental*. https://www.fdsc.ro/wp-content/uploads/2024/04/STUDIU-INTEGRAL_Romania-2024.Sectorul-neguvernamental.pdf
3. Interreg Europe. (n.d.). *MICROFUTURE*. <https://www.interregeurope.eu/microfuture>
4. Ashoka, Fundația pentru Inovare Socială (FSro), & 2Tokens. (2021). *Alianța de Finanțare Socială pentru România*. https://www.ashoka.org/sites/default/files/2022-07/Social%20Finance%20Report_Ashoka%20x%20FSro%20x%20Tokens.pdf
5. Comisia Europeană. (n.d.). *Incluziunea Socială și Fondul Social European*. <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1084&langId=ro>
6. Comisia Europeană. (2023). *Lista Instituțiilor de Microfinanțare Premiate*. <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1482&langId=en>
7. FonduriStructurale.ro. (n.d.). *Alianța pentru Finanțare Socială: Primii Pași Către Crearea de Instrumente Inovatoare de Finanțare pentru Inovatorii Sociali din România*. <https://fonduri-structurale.ro/stiri/29776/social-finance-alliance-primii-pasi-pentru-crearea-de-instrumente-inovatoare-de-finantare-pentru-inovatorii-sociali-din-romania#>
8. AMF. (2024). *Benchmarking Microfinanțare în România 2019-2023*. <https://amf.org.ro/wp-content/uploads/2024/07/Brosura-Benchmarking-MF-Romania-2019-2023.pdf>
9. BCR Social Finance. (n.d.). *Pagina Principală*. <https://www.bcr-socialfinance.ro/ro/prima-pagina>

10. UniCredit. (n.d.). *Social Impact Banking*. <https://www.unicredit.ro/en/institutional/Sustainability/social-impact-banking.html>
11. Patria Credit. (n.d.). *Pagina Principală*. <https://en.patriacredit.ro/>
12. Accelerator Alături de Voi. (n.d.). *Pagina Principală*. <https://accelerator.alaturidevoi.ro/>
13. Cluster Collaboration. (n.d.). *Pagina Principală*. <https://www.clustercollaboration.eu/>
14. Asociația pentru Finanțarea Inovației (AFIN). (n.d.). *Despre SFA*. <https://www.afin.org.ro/despre-sfa/>
15. AMF. (n.d.). *Pagina Principală*. <https://amf.org.ro/>
16. AFIN. (n.d.). *Pagina Principală*. <https://www.afin.org.ro/?lang=en>
17. FNGCIMM. (n.d.). *Pagina Principală*. <https://www.fngcimm.ro/>